Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Malleus maleficarum

Institoris, Heinrich

[Speyer], nicht nach 14. Aug. 1490

Tabula subsequentis operis seu tractatus

urn:nbn:de:bsz:31-310136

Visual Library

campis ſacre theologie ꝓfeſſoꝛ hūilimus ꝓut ſupra cū maioꝛibꝫ meis in idē ꝯcurro iudiciū
¶ Ego Cornelius de breda minimus ꝓfeſſoꝛ ita ſentio vt ꝓſcriptum ē. qḋ teſtificoꝛ manu
mea ꝓpꝛia. ¶ Ego Thomas de ſcocia. ſacre theologie ꝓfeſſoꝛ licꝫ immeritus ꝯformiter ſen
tio venerabilibꝫ ꝓfeſſoꝛibꝫ ꝓſcriptis teſte manu mea ꝓpꝛia. ¶ Ego Theodericus de būmell
ſacre theologie hūilimus ꝓfeſſoꝛ ita ſentio ſicut ſcriptū eſt ꝑ magiſtros meos ꝓſcriptos. qḋ
teſtoꝛ manu mea ꝓpꝛia. ¶ In aſſertōne articuloꝝ ꝓſcriptoꝝ ꝯfoꝛmis iudicij ſum cū venerā
dis mgris noſtris ꝓceptoꝛibꝫ meis. ¶ Ego Andreas de ochſenfurt. ſacre theologie faculta
tis ꝓfeſſoꝛ. ac theologoꝝ vniuerſitatis Colonieñ. collegij minimus. ¶ Nouiſſime aūt ⁊ fi-
naliter iam dictus venerabilis ⁊ religioſus frater Henricus inſtitoꝛis inqſitoꝛ. habuit ⁊ te-
nuit in ſuis manibꝫ q̄ndam aliā litterā ꝑgamenēā. Sereniſſimi regis romanoꝝ. ſigillo ſuo
rubeo rotūdo in capſa cere glauce impſſa. impſſula ꝑgameni inferiꝰ impendeñ. ſigillatam ſa
nam ⁊ integrā. nō viciatā nō cancellatā neqꝫ in aliq̄ ſui ꝑte ſuſpectam. ſed omī ꝓrſus vicio ⁊
ſuſpicioñ. careñ. Ita q̄ in faciliorē expeditionē huius negocij fidei idē Sereniſſimus dñs
Romanoꝝ rex ꝓfatus ipam candē bullā aplicam ſupra tactā. tanq̄ꝫ xpianiſſimus princeps
tueri ⁊ defendere voluit atqꝫ vult ⁊ ipos inqſitores in ſuā oīmodā ꝓtectionē ſuſcipit. Man-
dans ⁊ ꝓcipiens oībꝫ ⁊ ſingulis romano impio ſubditis vt in executōe taliū negocioꝝ fidei
ipis inqſitoꝛibꝫ omnē fauoꝛē ⁊ aſſiſtentiā exhibeāt. ac alias faciāt ꝓut in eadē littera pleniꝰ
ꝯtinet̄ ⁊ habet̄. Cuiꝰ quidē littere regalis principiū ⁊ finis hic infra annotātur in hūc modū
Maximilianꝰ diuina fauēte clemētia Romanoꝝ rex ſꝑ auguſtus. Archidux Auſtrie. dux
burgūdie. Lothar. Brabantie. Lymburgie. Lutzenburgie ⁊ Gelrie. Comes flandrie ⁊c̄.
Finis vero. Datū in oppido noſtro bruxelleñ. noſtro ſub ſigillo. mēſis nouembris die ſexta.
Anno domini Milleſimoquadringenteſimooctuageſimoſexto regni noſtri Anno primo.
¶ De ⁊ ſuꝑ premiſſis omībꝫ ⁊ ſingulis iam dictus venerabilis ⁊ religioſus frater Henricus
inquiſitoꝛ ꝓ ſe ⁊ collega ſuo antedicto ipis a me notario publico ſupra ⁊ infraſcripto fieri ⁊
confici vnū vel plura publicū ſeu publica inſtrumentū ⁊ inſtrumēta in melioꝛi forma petijt
Acta ſunt hec Coloñ in domo habitatioñ. venerabilis magiſtri Lamberti de monte ꝓdicti
infra emunitatē eccleſie ſancti Andree Coloñ. ſit̄. in camera negocioꝝ ⁊ ſtudij eiuſdē magi
ſtri Lamberti inferius Sub anno dñi. indictioñ. menſis. die hoꝛis. ⁊ pontificatu quibus
ſupra ꝓſentibꝫ ibidē ꝓdictis magiſtro Lamberto ⁊ Johanne bedello Necnō honeſtis viris
Nicolao cuper de venroide. venerabilis curie. Coloñ. notario iurato. ⁊ Criſtiano ivintzē de
enſkirchen clerico coloñ. dyoc̄. teſtibꝫ ad ꝓmiſſa fidedignis rogatis ⁊ requiſitis.

¶ Et ego Arnoldus kolich de enſkirchen clericus Coloñ. iuratus. Quia pre-
miſſis omnibꝫ ⁊ ſingulis dum ſic vt ꝓmittit̄ fierēt ⁊ agerētur vnaꝗ̄ cū ꝓnomina
tis teſtibus pñs fui. Eaqꝫ ſic fieri vidi ⁊ vt ꝓfertur ex relatione bedelli audiui.
Idcirco pñs publicū inſtrumētū manu mea ꝓpꝛia ſcriptū ⁊ ingroſſatū exinde
confeci ſubſcripſi publicaui ⁊ in hanc publicā foꝛmā redegi. Signoqꝫ ⁊ nomi
ne meis ſolitis ⁊ conſuetis ſignaui rogatus ⁊ requiſitus in fidem ⁊ teſtimoniū
omniū ⁊ ſingulorum premiſſorum.

Sequitur tabula ſubſequentis operis ſeu tractatus.

SUper bullã ergo Innocentij octaui aduerſus hereſim maleficaꝝ nouiſſime emanatam q̄ſtiones quadragintaocto diſcutiēde. tria principaliter habēt declarare. Primo originē. ſecūdo progreſſum. tercio finale remediū. Originem quo ad multiplicatōnem. finale remediū quo ad illius hereſis exterminiū. Prima pars ſup tria q̄ ad maleficialē effectū cōcurrunt. vt ſunt demon. maleficus ⁊ diuina permiſſio. continet in numero q̄ſtiones decem ⁊ octo. quarū quatuor ſuper potentiam demonis reliquę ſup eorum opera. Eſt autē prima ⁊ totius opis introductoria. An aſſerere maleficas eſſe ita cenſetur catholicū ꝙ eius oppoſitū ptinaciter defendere omnido ſit hereticū. Secūda an catholicuȝ ſit aſſerere. ꝙ ad effectum maleficialē. ſemp habeat demon cū malefico cōcurrere. vel qȯ alteꝝ ſine adminiculo alterius talem effectum poſſit pducere. Tercia an catholicū ſit aſſerere. ꝙ hmōi effectus per incubos ⁊ ſuccubos demones ſic pcurantur. ꝙ etiam veri homines in multiplicationē ⁊ originem maleficoꝝ p tales demones procreātur. Quarta q̄ſtio. an catholicuȝ ſit aſſerere ꝙ actus incuboꝝ ⁊ ſuccuboꝝ demonū tantūmodo infimis ſpiritibus conueniat. Quinta an quoq̄ modo poſſit catholice cenſeri. ꝙ origo ⁊ multiplicatio maleficoꝝ operum ex influentijs procedat corpoꝝ celeſtiū. abſq̧ adminiculo demonū. Seu a ſubſtantijs ſepatis vt ſunt motores orbium celeſtium. Seu etiam a malicia hominū cōcurrente ad voces ⁊ verba quacūq̧ virtute ſtellarum. Sexta quo ad maleficos cū demonibꝰ cōcurrentes. Cur mulieres amplius inueniuntur hac hereſi infecte q̄ȝ viri. Cuiuſmodi etiam mulieres p̄ ceteris ſunt inuolute declaratur p quinq̧ ſeq̄ntes q̄ſtiones. Septima an malefice virtute demonū mentes hominū ad odiū vel amorem inordinatū incitare valeant. ⁊ de modo ꝓponendi hmōi materiaȝ in ſermonibꝰ ad populum. Octaua an generatiuam potentiā ſeu actum venereū impedire ⁊ maleficiare poſſunt. cum quadam incidentali queſtione. cur interdum actus ille impedit̃ reſpectu vnius ⁊ nō reſpectu alterius pſone. Nona an preſtigioſa illuſione membra virilia quaſi ſint a corporibꝰ euulſa auferre ſolēt. cum certis alijs annexis difficultatibꝰ. Decima an homines in beſtiales formas poſſint tranſmutare. cū incidentali alia difficultate. Undecima de obſtetricibꝰ maleficis cōceptꝰ in vtero ⁊ extra diuerſimode iterimētes. Duodecima ſuper permiſſionē diuinam que ad demonem ⁊ maleficam habet cōcurrere. An diuinam pmiſſionem in his operibꝰ maleficarū cōmendare ita ſit catholicum ꝙ eius oppoſitum. ſ. illam redarguere omnino ſit hereticum. Tredecima etiam incidentalis ſup duas diuinas permiſſiones. circa caſum diaboli ⁊ primoꝝ parentum. ex quibꝰ cūcta maleficoꝝ opera iuſte permittūtur. Quartadecima an premiſſis non obſtantibus peccata maleficoꝝ grauiora ſint peccatis maloꝝ angeloꝝ ⁊ prioꝝ parentum. ⁊ eſt tota materia p̄dicabilis. cum declaratōne ꝙ grauiſſimas mererentur penas etiam in preſenti vltra omnes flagitioſos mundi. Quintadecima an propter peccata maleficoꝝ, innoxij ſepe maleficiātur Sextadecima. an hereſis maleficarum oēs alias ſuperſtitionis ſpecies excedat. Decimaſeptima eſt declaratiua quartedecime grauitatem criminis in maleficis ad peccata quecūq̧ demonū compando. Decimaoctaua cōtra quinq̧ argumenta laicorum ꝙ deus non permittat tantā poteſtatem diabolo ⁊ maleficis ⁊ in hac materia cōiūgitur finis ſuo principio. dum hec vltima q̄ſtio annectit̃ prime.

SEcunda pars operis cōtinet ſedecim capitula ſub duabus q̄ſtionibꝰ quaꝝ vna in principio ⁊ altera in fine ponitur. ⁊ prima ſuper remedia preſeruatiua. altera ſuper remedia maleficia ammouētia. capitula autem intermedia modum procedēdi maleficorum in maleficijs inferendis pertractant. Prima queſtio. An quis poſſit per bonos āgelos ita beneficiari ꝙ a maleficis ⁊ demonibꝰ non poſſit maleficiari. Capitulū primū de diuerſis medijs quibꝰ demones ad augmentum illius perfidie alliciūt per maleficas innoxios ⁊ honeſtas puellas. Secundū capitulum de modo ſacrilege pfeſſionis eaꝝ cū delcaratōne omagij preſtādi diabolo. Terciū ſup modū quo de loco ad locū corpaliter tranſferūtur. Quarto de modo quo ſe incubis demonibꝰ ſubijciūt. in quo etiam trāctat̃ qualiter ex his multiplicātur. ⁊ an ſemp cū deciſione ſeminis incubꝰ maleficā aggreditur. ⁊ an potius vno tempe q̄ȝ altero ⁊ ſimiliter de loco. ⁊ an viſibiliter illas ſpurcitias agitant. cū maiori vel minori venerea delectatione. ⁊ an incubi tantummō mulieres ex eaꝝ ſpurcitijs pcreatas aggrediūtur. Quintū capitulum de mō generali quo p ſacramenta eccleſie ſua maleficia exercent. ⁊ de ſex modis quibus omnibꝰ creaturis corporalibꝰ. demptis corporibꝰ celeſtibꝰ veras infirmitates licȝ nō veras ſanitates virtute naturali inferre pūt. Sextum de modo quo vim generatiuā impedire ſolent. Septimū de mō quo membra virilia auferre ſolēt. qꝛ ea q̄ i prima pte tacta

ſunt ſuper potentiā faciendi. iam ꝑ modos
operādi declarātur. vn̄ nō eſt eadem vtrobiq̄
materia. Octauū de mō quo homines in be-
ſtiales formas tranſmutant. Nonū de mō q̄
demones itra corpa ſine leſione exiſtūt qn̄ ꝑ-
ſtigioſas opant̄ trāſmutationes. Decimū de
mō quo demones ſubſtātialiter ꝑ maleficarū
opationes homines inhabitant. Undecimū
de modo quo om̄e genus infirmitatis infer-
re pn̄t. hoc tamē in generali tractatur. In ſpe
ciali vero ſeq̄nti duodecimo caplo quo gra-
uiores infirmitates inferūt. Terciūdecimū
ſup modū quo malefice obſtetrices ꝑ omnib⁹
aliis maiora damna inferūt infantes aut in-
terimendo. aut demonibus offerēdo. Quar-
tūdecimū ſup modum quo iumētis varia no
cumēta inferūt. Quintūdecimū ſup modum
quo grādines ⁊ tempeſtates concitare ac ful-
gura fulminare ſolent. Sedecimū ſuper tres
modos quo viri repiūtur maleficiis infecti ⁊
nō mulieres. Et primo de maleficis ſagitta-
riis. Secūdo de incantatoribus q̄ per carmi
na ſacrilega arma leſiua cōtra q̄cunq̄ nocu-
menta incantare ſciūt ⁊ hoc ꝑ verba. Tercio q̄
per breuia ſcripta.

SEd quo ad remedia maleficia amouē
uentia. qḋ eſt ſecundū principale hu
ius ſecūde ptis. Primo ponitur q̄ſtio
Utrum ſit licitum maleficia ꝑ alia maleficia
aut ꝑ illicita tollere. Et habet capitula nouē
Primū ſup remediū eccleſiaſticū cōtra incu-
bos ⁊ ſuccubos demones. Secūdum ſup re
media cōtra vim generatiuā maleficiatā. Ter
ciū ſup remedia cōtra maleficiatos ſup amo-
rem vel odiū inordinatū. Quartū ſup reme-
dia vbi ꝑſtigioſa arte membra virilia auferū
tur. ⁊ vbi homines in beſtiales formas trāſ-
mutant̄. Quintū ſup remedia cōtra obſeſſos
ex maleficio. Sextū ſup remedia cōtra quaſ-
cūq̄ infirmitates a maleficis illatas. ⁊ hoc ꝑ
licitos exorciſmos. Septimū ſuper remedia
contra grandines ⁊ fulmina. ac etiam ſup iu-
menta maleficiata. Octauū ſup remedia q̄dā
occulta cōtra quaſdam occultas demonū in-
feſtationes. Nonum ſup remedia ꝓ illis q̄ ſe
demonib⁹ intuitu alicuius cōmodi tpalis to-
taliter deuouiſſent.

TErcia pars operis ſup remedia vl-
tima nō tam ꝯtra eax̄ opera q̄ȝ ꝑſo
nas maleficax̄ ſuper ipox̄ extermi-
niū ꝯtinet tres ptes principales. ſ.
modū inchoandi ꝓceſſum iudicij. ⁊ moduȝ
cōtinuandi. ⁊ modū ſententiandi puniendi ⁊
plectendi q̄ſtiones. Et prima pars cōtinet q̄-
ſtiones quinq̄. Secūda duodecim. Tercia
viginti. Et prima ⁊ omniū ſeq̄ntiū q̄ſtionum
introductoria ē. Utrū malefice ⁊ eax̄ fauto-
res receptatores ⁊ defenſores ita ſubyciuntur
tam eccleſiaſtico q̄ȝ ciuili iudicio. q̄ ab earuȝ
inquiſitōne valeant herétice prauitatis inq̄-
ſitores eſſe exonerati. Demū ſuper modū in-
choandi ꝓceſſum. Prima q̄ſtio. Quis ſit mo
dus cōpetens iudici ad inchoandū ꝓceſſum
fidei contra maleficas. Secūda q̄ſtio de nu-
mero teſtiū. Tercia quotiens poſſint exami-
nari. Quarta de cōditione teſtiū. Quinta an
inimici capitales ad teſtificandū admittunt̄.
Sup ſecūdam ptem. qualiter ꝓceſſus talis ē
cōtinuandus ē queſtio ſexta. Et primo quali
ter teſtes ſunt citandi ⁊ interrogandi. Secū-
do qualiter interrogatoria generalia ꝓ ꝑmo
actu maleficis ꝓponūtur. Tercio qualiter in
terrogatoria pticularia. Queſtione ſeptima
varia dubia ſup reſpōſiones negatiuas ma-
leficax̄ declarant̄. ⁊ quādo poteſt incarcerari
quādo etiam ꝓ manifeſte dep̄henſa in hereſi
maleficax̄ ſit habenda. ⁊ eſt actus ſecundus.
Queſtio octaua quomō ſit capienda ⁊ incar-
ceranda. erit actus tercius. Nona q̄ſtio. An
deponētiū nomina ſint ei poſt captionem ma
nifeſtanda. actus quartus. Decima. qualiter
defenſiones ſunt cōcedende cuȝ deputatione
aduocati. actus q̄ntus. Undecima quid fa-
ciet aduocatus cū ſibi teſtiū nomīa nō publi
cantur. actus ſextus. Duodecima magis de
claratiua quō ſit capitalis inimicitia inter de
latam ⁊ teſtes inueſtiganda. ⁊ eſt actus ſepti-
mus iudicis. Tredecima q̄d faciet iudex vbi
delatus vult eū recuſare. actus octau⁹. Quar
tadecima de his q̄ iudex habet aduertere an̄
locū carceris ⁊ torture. ⁊ q̄ nō ſit facilis ad ex
ponendū maleficam tormentis ꝓpter malefi-
ciū taciturnitatis actus nonus. Quintadeci
ma de modo ſententiādi delatam ad q̄ſtōnes.
⁊ qualiter prima die ſit q̄ſtionanda. Sedeci-
ma quō q̄ſtiōes ſunt cōtinuāde. Et de ſignis
ex q̄b⁹ malefica cognoſcitur. ⁊ quō ſunt abra
dende. Et de variis cautelis ſup maleficiū ta
citurnitatis. ⁊ eſt actus vndecimus iudicis.
Decimaſeptima de tempe ⁊ de ſecūdo modo
interrogandi. ⁊ de cautelis extremis a iudice
obſeruandis.

SUper modos vero ſententiādi vi-
ginti in numero eſt prima q̄ſtio. an
ſuper examen ⁊ iudiciuȝ candentis
ferri vbi ad illud appellant poſſint
ſententiari. Secunda de his que generaliter
iudex debet obſeruare tam circa ſentēcias in-

terlocutorias ꝙ̄ diffinitiuas. Tercia. Quot modis iudex poteſt delatū habere ſuſpectū ⁊ ſuper quibꝫ poteſt ferre ſentenciam. Quarta. Quomodo ſit ſententia ferenda ſuper perſonam. ſed immunem totaliter. Quinta. qualiter ſit ferenda ſuper delatam ⁊ diffamatam generaliter. Sexta. qualiter ſuꝑ delatā. diffamatam queſtionibꝫ tamen ⁊ tormentis exponendam aliqualiter. Septima. qualiter ſuꝑ ſuſpectā de illa hereſi leuiter. Octaua. Qualiter ſuper ſuſpectam vehementer. Nona. q̄liter ſuper ſuſpectam violēter. Decima. Qualiter eſt ferenda ſuꝑ diffamatam ⁊ ſuſpectam inſimul ⁊ cōmūiter. Undecima. Qualiter ſuper confeſſam illam hereſim ſed nō relapſam ⁊ penitentem. Duodecima qualiter ſuꝑ confeſſam hereſim ⁊ penitentē ſed relapſam ꝓbabiliter. Tredecima. Qualiter ſuꝑ confeſſam ⁊ impenitentem. ſed relapſam realiter. Quartadecima. qualiter ſuper cōfeſſam hereſim ⁊ impenitentē atqꝫ relapſaꝫ certitudinalit̄. Quintadecima. Qualiter ſuper non confeſſam ſed cōuictam de hereſi legitimis teſtibꝫ ⁊ alias iudicialiter. Sedecima. qualiter ſuꝑ cōuictam ſed fugitiuam vel ſe ab ſentantē cōtumaciter. Decimaſeptima. Qualiter ſuper delatam ab alia malefica incinerata. ſed nō cōfeſſam. Decimaoctaua. Qualiter ſuper delatam nō maleficia inferentem ſed tollentem. Decimanona. Qualiter ſuper ſagittarios maleficos. armorum incantatores. ⁊ quoſcūqꝫ nigromanticos. Uiceſima ſuper obſtetrices maleficas omnes alias in maleficijs excedentes. Concludendo de remedio appellationis vbi delata quecunqꝫ ad illud confugeret. quid iudici eccleſiaſtico ſeu ciuili ſit faciendum.

Prima queſtio in ordine.

Utrum aſſerere maleficos eſſe ſit adeo catholicum ꝙ eius oppoſitū ꝑtinaciter defendere omnino ſit hereticum. Et arguitur ꝙ nō ſit catholicū quicꝙ̄ de his aſſerere. xxvi. q. v. epi. Qui credit poſſe fieri aliquā creaturam aut in melius deteriuſue tranſmutari. aut in aliam ſpeciem vel ſimilitudinem tranſformari ꝙ̄ ab ipo omniū creatore. pagano ⁊ infideli deterior ē. Talia aūt cum referūtur fieri a maleficis ideo talia aſſerere non eſt catholicum ſed hereticum. Preterea nullus effectus maleficialis eſt in mūdo. Probatur. Quia ſi eſſet operatione demonū fieret. Sed aſſerere ꝙ demones poſſint corporales trāſmutationes aut impedire aut efficere nō videtur catholicum. quia ſic perimere poſſent totum mundū. Preterea oīis alteratio corporalis puta circa infirmitates aut ſanitates procurandas reducitur in motum localē. patet ex ſeptimo phyſicorum. Quorūcunqꝫ eſt motus celi. Sed demones motum celi variare nō poſſunt. Dyoniſius in epiſtola ad Policarpum. Quia hoc ſolius dei eſt. ergo videtur ꝙ nullam trāſmutationem ad minus veram in corporibus cauſare poſſunt. ⁊ ꝙ neceſſe ſit huiuſmodi traſmutationes in aliquam cauſam occultā reducere. Preterea ſicut opꝰ dei ē fortius ꝙ̄ opus diaboli. ita ⁊ eius factura. Sed maleficium ſi eſſet in mūdo eſſet vtiqꝫ opus diaboli contra facturam dei. ergo ſicut illicitum eſt aſſerere facturam ſuperſticioſam diaboli excedere opus dei. ita illicitū eſt credere vt creature ⁊ opera dei in hominibus ⁊ iumentis valeant viciari ex operibus diaboli. Preterea id quod ſubiacet virtuti corporali non habet virtutē imprimendi in corpora. Sed demones ſubduntur virtutibus ſtellarum quod patet ex eo. ꝙ certi incantatores conſtellationes determinatas ad inuocādum demones obſeruant. ergo non habent virtutem imprimendi aliquid in corpora. ⁊ ſic multominus malefice. Itē demones non operantur niſi per artem. Sed ars non poteſt dare verā formā. vñ in. c. de mineris dicit̄ Sciāt auctores alchimie ſpēs tranſmutari nō poſſe. Ergo ⁊ demones ꝑ artē oꝑantes veras q̄litates ſanitatis aut īfirmitatis īducere nō pñt. ſed ſi vere ſunt hñt aliquā aliā cauſaꝫ occultā abſqꝫ ope demonū ⁊ maleficorū. Sꝫ contra in decre. xxxiij. q. i. ſi per ſortiarias atqꝫ maleficas artes non nunꝙ̄ occulto iuſto dei iudicio permittente ⁊ diabolo preparante. ⁊c̄. loquitur de impedimento maleficiali